

Рожко Н.Я., професор кафедри автомобілів, д.е.н. професор
Рожко С.С., студентка кафедри менеджменту та адміністрування
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Опираючись на світовий досвід розвинутих країн та їх інноваційних пріоритетів технологічного розвитку: можна зробити висновок про те, що успішний інноваційний розвиток залежить, насамперед, від механізму виробництва інновацій, ступеня узгодженості інтересів бізнесу, держави та населення.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційні процеси, інноваційна активність, технічний розвиток.

У 2023 році Україна піднялася на 55 позицію у рейтингу «Глобальний інноваційний індекс». Рейтинг складається на основі аналізу близько 80 показників, що характеризують інноваційний розвиток країн світу, які знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Індекс розраховується за допомогою двох груп показників – ресурси та умови для інновацій, а також практичні результати здійснення інновацій.

Найбільший успіх України в цьому рейтингу – 43 місце зі 126 у 2018 році. В 2018 році Україна зайняла у категоріях «Людський капітал та дослідження» (освіта, дослідні та академічні ресурси), «Витонченість бізнесу» (патенти, інтелектуальна власність, працевлаштування жінок та меншин, умови праці), «Знання та технології», «Креативність».

Найгірші показники були у категоріях «Витонченість ринку» (кредити, інвестиції, конкуренція), «Інфраструктура» (доступ до урядових сервісів, вартість ресурсів, показники енергозбереження) та «Інституції» (політика, умови ведення бізнесу).

Після цього у рейтингу знову розпочався регрес: 2019 рік – 47 місце, 2020-й – 45, 2021-й – 49, 2022-й – 57.

Піднявшись на 55 місце у 2023 році, Україна отримала найбільше балів у категорії «Творчий результат», найменше – «Витонченість ринку» [3].

Аналіз вітчизняного механізму виробництва й реалізації інновацій свідчить про його штучну ускладненість поряд із примітивністю (інституційною, інфраструктурною, нормативно- правовою), невідповідністю ринковим висококонкурентним вимогам та низькою ефективністю. Порівняння українського механізму із зарубіжними аналогами актуалізує його реформування, зокрема, в частині функцій НАНУ, ЗВО, бізнесу, створення єдиного центру сертифікації тощо. Важливим фактором, що впливає на темпи інноваційного розвитку національних економік є наявність фінансових ресурсів, які учасники процесу можуть та хочуть спрямовувати на створення інновацій та впровадження їх у виробничі процеси.

Дослідження інноваційного розвитку національних економік різних країн свідчить про те, що успішність цих процесів обумовлена чітким розподілом функцій держави, бізнесу та інституціональних установ у формуванні інноваційного клімату в країні.

Успішний інноваційний розвиток сучасних економік спостерігається в тих країнах, які задовольняють наступним умовам:

- держава мінімально втручається в діяльність бізнесу;
- держава створює прозорі законодавчі умови підтримки розвитку інноваційного бізнесу;
- основним регулятором інноваційних процесів є ринкові закони;
- створено умови сприйняття інноваційного розвитку суспільством;
- держава переважно підтримує дослідження не прикладного, а академічного характеру.

Державне регулювання інноваційного розвитку національних економік зарубіжних країн здійснюється у такій послідовності:

- на першому етапі державного управління здійснюється методами та за рахунок коштів державного бюджету;

- на другому етапі управління процесом інноваційного розвитку переходить до недержавних фінансових структур. Роль держави зводиться до визначення стратегічних інновацій та надання податкових преференцій інноваційним підприємствам;

- на третьому етапі розвинутого індустріального суспільства держава та її інститути відіграють роль координатора інноваційного процесу шляхом визначення пріоритетних напрямів, фінансування системи підготовки спеціалістів та фінансування глобальних досліджень, прибутковість яких відтермінована учасі. Основним виробником і джерелом фінансування інновацій на цьому етапі виступають бізнес-структури та їх об'єднання, а регулятором процесу – ринкові механізми.

Тому, на нашу думку, головним напрямком інноваційного транспортного розвитку України — мають стати безпілотні та еко технології.

Згідно поданого вище алгоритму, першим етапом має бути створення транспортної агенції інновацій. Така агенція має створити кращі регуляторні, економічні, інформаційні та інфраструктурні умови для домену безпілотного та екологічного транспорту в Україні.

На другому етапі держава має вибрати пріоритетні сегменти для експериментів та запуску пілотних проєктів у галузях автомобільного карго (судна та вантажівки) та агро (трактори, БПЛА та інші роботи) транспорту.

На третьому етапі — створення технологічного та інфраструктурного простору для пропонуванних проєктів та їх втілення на базі смартсіті.

Висновки. Таким чином можна констатувати, що для успішної реалізації стратегії інноваційного розвитку та технологічного прогресу атомобільного транспорту потрібно вирішити наступні проблемні питання: низький розвиток кластерної системи; незацікавленість державних установ та організацій у закупівлі нової технологічної продукції; неготовність суб'єктів інфраструктури економічних відносин сприймати інноваційні ідеї та впроваджувати їх у процес виробництва та надання послуг.

Отже, провідними напрямками активізації інноваційної активності національних транспортних підприємств повинно стати: посилення пільгового режиму для підприємств, що запроваджують інновації та замаються виготовленням інноваційних продуктів; удосконалення порядку кредитування інноваційної діяльності підприємств; стимулювання прямих іноземних інвестицій; сприяння переорієнтації зовнішньоекономічної діяльності на високотехнологічний експорт [2, с. 116].

Література

1. Вовк О. М., Абдулгусейнова А. Р., Дмитрик Х. Ю. Економічна ефективність інноваційних процесів на транспортних підприємствах в умовах інтелектуалізації. Економіка та суспільство. 2021. № 32. С. 1–6.
2. Гречан П. Ю. Інноваційна активність підприємств автомобільного транспорту в Україні. Інтелект XXI. 2019. № 5. С. 114–117.
3. <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/21/infografika/svit/yak-zminyuvalosya-misce-ukrayiny-rejtynhu-najbilsh-innovaczijnyx-krayin>